

DSS - Zwoje znad Morza Martwego cz1

13/04/2010 16:12 by Magdalena Struska

DSS- Zwoje znad Morza Martwego

Przez wzgląd na Syjon nie umilknięła, przez wzgląd na Jerozolimę nie spocznęła, dopóki jej sprawiedliwość nie będzie jak zorza i zbawienie jej nie zapożycze jak pochodnia. {Ks. Izaj.62,1}.

W latach 1947-1956 **znaleziono** teksty oraz dokumenty **fragmentaryczne** datowane na ok. III w przed Chr. Do VIII, po Chr.

Termin „Zwoje z Qumran” w zawartym zakresie odnosi się do 11 grot położonych w siedmiu głównych rejonach wschodnio-północno-zachodniego wybrzeża Morza Martwego miejscowości: Qumran, Masada, Wadi Murabbaat, Nachal Chewer, Nachal Celim, Nachal Miszmar, Chirbet Mird.

W dniach 10-23 marca 1952 roku archeolodzy sprawdzali ok. 273 pieczar i grot znajdujących się w tym rejonie mniej więcej na obszarze ok. 8 km od Hajar-el-Ashah {hebr. Eben habbohen lub „kamień Bohana”, Joz 15:6} do Ras Feszcha. Dane wskazujące na to, że groty były nigdy zamieszkałe odnaleziono w zaledwie 39 grotach, a ok. 25 zawierało przedmioty i naczynia gliniane. Natomiast materiały pisemne znajdowały się tylko w 11 grotach.

Qumran- arabska współczesna nazwa stosowana w odniesieniu do Chirbet i Wadi Qumran.

Khirbeh { arab. } znaczy „kamienne ruiny” a **wadi** znaczy „wyschnięte źródło potoku”, co jest odpowiednikiem hebrajskiego Nachal.

Wykopaliska w Chirbet Qumran

W latach 1951-1956 prowadzono prace wykopaliskowe pod kierunkiem. De Vaux OP- dyrektora Ecole Biblique et Archeologique Francaise w Jerozolimie.

Dokonano wówczas 3 zasadniczych odkryć:

Cmentarz, zajmujący wschodnią część paskowyżu {od ołroodka wspólnoty oddziela go długi mur}. Ołrodek wspólnoty w zachodniej części paskowyżu, wiele pomieszczeń warsztatów rzemieślniczych oraz pozostałości po wieży. Ruiny akweduktu, który dostarczał wodę z Wadi Qumran do ołroodka Wspólnoty. Związek z Chirbet Qumran miał 25 grot, w których przypuszczalnie żyli członkowie wspólnoty. Z wymienionych miejscowości powiązane były także dwa obszary gospodarcze :

Pierwszy z nich to obszar leżący powyżej klifu Buqei oraz drugi leżący ok. 1,25 km na południe w pobliżu „Ain Feszcha { źródło lekko słonej wody}.

Materiały pisemne, które znajdowały się w grotach od 4-10 znajdowały się wzdłuż południowej krawędzi paskowyżu. Natomiast groty 1-3 oraz 11 były o wiele bardziej oddalone o ponad 1km na północ od centrum wspólnoty.

Grota1.

Brak dowodów na to, że grota ta była zamieszkała. Istnieje przypuszczenie, iż służyła ona wyłącznie za magazyn. Rękopisy znajdujące się w tej grocie były owinięte w pakietki i złożone w dzbanach.

Archeolodzy wydobyli z tej jaskini około 70 tekstów w fragmentarycznych { niektóre z nich spokrewnione były z siedmioma głównymi rękopisami, które to odkryto w 1947 roku}.

Rękopisy z groty 1 odkrył **beduiński chłopek-pasterz** prowadzący swoje stado kóz i owiec do wodopoju przy 1/4 rądzle Ain Feszcha. Chłopek zwał się **Muhammad ed- Dhib {co oznacza Muhammad Wilk}**, był członkiem plemienia Beduinów Ta amireh.

Jak doszło do odkrycia 1 groty?

W czasie wdrązki jedno ze zwierząt zbłądziło, wówczas chłopiec zaczął go szukać - dostrzegłszy otwór w klifie, nieco ponad 1 km na północ od Chirbet Qumran, wrzucił do jego wnętrza kamień, a słyszyc, wydał on osobliwy dźwięk, postanowił zbadać teren. Następnego dnia wrócił do groty w towarzystwie kolegi. Gdy weszli do groty ukazał im się widok glinianych dzbanów z pokrywami, w których owinięte były w panna zwoje. Siedem głównych rękopisów pochodzi właśnie z tej groty.

Grota 1 znajduje się na terytorium mandatu brytyjskiego w Palestynie, obejmował on dookoła spory obszar od zachodniego brzegu Morza Martwego do Morza Śródziemnego.

W tym czasie państwo Izrael nie istniało, powstało dopiero 14 maja 1948 roku kiedy to Izrael proklamował swoją niepodległość.

Siedem głównych zwojów groty 1 przechowuje się do dzisiaj w Hechal ha- Sefer- Sanktuarium Księgi, które stanowi cząść muzeum Izraela w Jerozolimie.

Niektóre spośród fragmentarycznych tekstów z tej groty stanowi właśnie palestyńskiego Muzeum Archeologicznego we wschodniej Jerozolimie, obecnie zwanego muzeum Rockefellera.. W posiadanie pozostałych należących do Ecole Biblique weszła Bibliothque Nationale w Paryżu.

Teksty główne z Groty nr 1.

Tekst o nazwie **zwój Księgi Izajasza** datowane metodą paleograficzną na lata 125-120 przed Chr, a metoda węgla 14 C na 202-107 r. przed Chr.

Jest on w zasadzie kompletny pomijając kilka ubytków u dołu paru kolumn. Zwój ten mierzy 10,5 cala wysokości i 24,5 stopy długości zapisany na siedemnastu kawałkach pergaminu z baraniej skóry zszywanej razem o 54 kolumnach różnej szerokości.

Rękopis Księgi Izajasza - datowany jest paleograficznie na koniec I wieku przed Chr. Jest tekstem fragmentarycznym i zawiera cząść rozdziałów: 7-8; 10;12;13;15;16;19;20;22;23;;24; 25; 19;30;35;37-41;43-51;

Reguła Zrzeszenia { Wspólnoty}- Serek hayyachad, zwana również **Podręcznikiem Dyscypliny**, jest wierną kopią Księgi Reguły Wspólnoty spisanej duktem hasmonejskim, a jej datowanie ustalono na ok.100-75 r. przed Chr. Zawiera ona 11 kolumn pisma hebrajskiego sekty. W grocie 4 odkryto 11 tekstów fragmentarycznych **kopii Reguły Wspólnoty**.

Zwój Wojny- Milchamah. Napisany został pismem herodiajskim, zawiera obszerny zbiór pouczeń określających postępowanie **żSynów Awiata przeciw żSynom ciemności**.

Hymny- Hodayot, zwane potocznie **Psalмами Dziękczynnymi**. Dużo spośród nich zaczyna się słowami:

•odeka adonaj• znaczy •żdzi•akuj•a ci panie•.

Datowanie paleograficznie wskazuje na lata 50 przed Chr.do 68 po Chr .natomiast metod• w•agla 14 C od 21 r. przed Chr do 61.r po Chr. Tekst kopii tej zosta• sporz•dzony pismem herodia•skim i tworzy go oko•o 25 hymn•w .

Peszer Habaquq [komentarz] do ksi•gi Habakuka. Z•ony jest z 13 fragmentarycznych kolumn cytuj•cym tekst i komentuje go.

Apokryf Ksi•gi Rodzaju to aramejski dokument datowany metod• paleografii na koniec I w. przed Chr.a metod• w•agla 14 C na okres 73 przed Chr. do 14 po Chr.

Tekst rozpoczyna si• od opowiadania o Nefilim {str•żach}, opowiada o narodzinach niezwy•ego dziecka { prawdopodobnie. Noego}, o potopie i historii Abrahama.

Opr•cz wymienionych powy•ej tekst•w G•wnych z groty 1 pochodz• jeszcze 72 teksty fragmentaryczne,• z kt•rych 15 to pisma biblijne. Z pism niebiblijnych na uwag•a zas•uguj• trzy **peszarim: do Sofoniasza, Michaesza** oraz **psalm•w**; a tak•e dwa dodatki {apendyksy}- Zbi•r **B•ogostawie•stw**

- oraz dodatek do **Regu•y Zrzeszenia •• Regu•a Zgromadzenia**

Grotz 2,5,11.

Znajdow• si•a w tych grotach przedmioty wskazuj•ce na oznaki zasiedlenia; podejrzewa si•a •e r•akopisy odkryte w•czas stanowi• pozosta••ci biblioteki ludzi tam zamieszkuj•cych.

Grot•a 2 odnale•li Beduini.W 1952 roku, spostrzegli oni nietoperza wlatuj•cego do szczeliny w urwisku, na po•udnie od grotz 3, kt•r• to szczelin•a ods•onili. Grota wype•niona by•a guano. Zacz•li j• dok•adnie pl•drowa•! zabieraj•c wiele warto•ciowych rzeczy.

Archeolodzy odzyskali kilka fragment•w, kt•re potem pos•u•y• do weryfikacji kupowanych nast•pnie tekst•w od Beduin•w .

Odkryto tutaj 18 tekst•w Starego Testamentu: **Kp• 11,22-29**, datowany paleogr. na drug• po• II w. przed Chr.; **Deutero-Kanoniczn• Ksi•g•a Syracha 6,14-15.; 6,20-31;**

W grocie natrafiono na **15 tekst•w fragmentarycznych niebiblijnych**. w kt•rych min. Znajduj• si•a dwie kopie hebrajskiego tekstu **Jubileuszy** i aramejski opis **Nowego Jeruzalem**.

Grota 3.

• Zosta• odkryta przez archeolog•w w marcu 1952 roku

Zw•j Miedziany z tej•e grotz oraz kilka fragment•w z grotz 1 znajduje si•a w **Muzeum Departamentu Staro•ytno•ci** w stolicy **Jordanii- Ammanie**.

Znaleziono 14 tekst•w fragmentarycznych z czego trzy by•y biblijne:Ez.16,31- 33; Ps2,6-7; Lm1,10-12; 3,53- 62. oraz jedna•cie niebiblijnych min. **Peszer •• komentarz do Ksi•gi Izajasza1,1.**

Zw•j Miedziany na kt•rym wyryto w 12 kolumnach tekst zawieraj•cy list• miejsc, gdzie zakopano skarby { drogocenne przedmioty, srebro, z•oto, pieni•dze- 4600 talent•w srebra i z•ota}.

Grotta 4.

Odkryta została przez Beduinów we wrześniu 1952 roku

Grotta była położona na południowym krańcu paskowyku. Nie pochodzi z niej ani jeden kompletny zwój, lecz ok. **15 tys fragmentów**, które wydobyto spod gruzów o ponad metrowej wysokości. Zwoje te nie były owinięte w pakiet ani też złożone w dzbanach.

Wyglądały jak porzucone lub ukryte w piecu.

Przypuszcza się, że miało to miejsce w 68r. po Chr. kiedy centrum owe miało zostać zburzone przez maszerujących Rzymian ku oblężeniu Jerozolimy.

Jak odkryto rękopisy z grotty 4?

Grotta odkryli Beduini. Pewien starzec z ich plemienia opowiedział im historię.

Widział on mianowicie zranionego kuropatwę wlatującego do otworu, który znajdował się w południowej krawędzi marglowego paskowyku, na którym leży Chirbet Qumran.

Beduini weszli do grotty i zaczęli ją sprzątać, co czynili do czasu zapanowania ich przez przedstawicieli Jordanskiego Departamentu Starożytności.

Następnie wykopaliska prowadzono przez grupę badaczy z **Departamentu Starożytności oraz Ecole Biblique i Palestyńskiego Muzeum archeologicznego**.

Tysiąc fragmentów z tej grotty znajdują się w **Scrollery w palestyńskim Muzeum Archeologicznym**, w którym takżę przechowuje się zwoje z grotty 2.

Co odkryto w Grocie 4?

- **Peszer do Księgi Nahuma** mierzący ok. 56 cm, fragmentaryczne teksty w liczbie ok. 584- w tym 127 biblijnych.

Do tekstów niebiblijnych zaliczamy: kopie aramejskiej I Księgi Henocha 11 kopii Reguły Zrzeszenia { znanej z grotty 1} 8 kopii Dokumentu Damasceńskiego semickie oryginały niektórych spośród Testamentów Dwunastu Patriarchów 12 fragm. pierwotnego hebrajskiego tekstu Księgi Jubileuszów kopie Tobiasza {1 hebrajska, 4 aramejskie} fragmentaryczne kopie Hymnów tekst o „Synu Bożym” Zbiór Bógosławieństw kilka nakazów Tory Znaleziska z tej grotty są bardzo ważnym dokumentem służącym do krytyki tekstu **Starego Testamentu**, a takżę do szczegółowego poznania podstaw państwa palestyńskiego wielu idei **Nowego Testamentu**.

Grotta 5.

Odkryli ją archeolodzy pracujący przy grocie 4. { którzy to pierwsi odkryli Beduini}.

Zawiera 8 protokanonicznych tekstów biblijnych a mianowicie: **Pwt.** 7,15-24; 8,5-9,2; 1Krl 1,1.16-17; 27-37; Iż 40,16.18-19; Am 1,3 -5; PS 119,113-120;138-142; Lm4,5 „ 8.11-15; 16; 18-19; 20-22; 5,1-3; 4-12; 13; 16-17; Lm 4,17-20;

17 tekstów niebiblijnych min: kopi Reguły Zrzeszenia, Dokument Damasceński, a takżę ważnym kopi opis Nowego Jerozolim.

Grotta 6.

Została odnaleziona przez Beduinów we wrześniu 1952 roku..

Znaleziono w niej **7 tekstów biblijnych** w piśmie paleohebrajskim: **Rdz.** 6,13-21; **Kp** 8,12-13. W piśmie kwadratowym : 1 Krl 3,12-14; 12,28-31; 22, 28-31; 2Krl 5,26; 6,32; 7,8- 10; 7,20- 8,5; 9,1-2. 19-21; PS 78,36-37; Puz1,1-6. 6-7; Dn 8,20-21;10,8-16; 11,33- 36. 38.

Grota zawiera 24 teksty niebiblijne : niezidentyfikowane opowiadanie, pisma prawnicze, profetyczne, liturgiczne, utwory hymniczne.

Grota 7 i 10.

Grotty te odkryli archeolodzy podczas wykopalisk w Chirbet Qumran.

W grocie 7 odnaleziono 19 malutkich fragmentów spisanych w j. greckim, tylko dwa spośród nich udało się odszyfrować: **-List Jeremiasza 43-44** oraz Wj. 28,4-7.

Grota 8.

Odnaleziono w niej tylko 4 teksty biblijne: **Rdz** 17,12-19; 18,20-25; PS 17,5-9,14; 18,6-9. 10-13; **Filakteriom, tekst hymniczny i Mezuz**.

Grota 9.

Pochodzi z niej mały fragment papirusowy z sześcioma literami hebrajskimi.

Grotty 5, 7 i 10

Odkryto je na przełomie lutego i marca 1955 roku.

Grota 10.

Znaleziono w niej **ostrakon z dwoma literami hebrajskimi.**

Grota 11.

Odkryta została przez Beduinów 1956 roku.

Przechowywano tu teksty **Księgi Kapłańskiej** pisane w j. paleohebrajskim {11 Qpaleo-lev}; **Zwój Psalmów**; Targum Hioba, **Zwój Wianny** {11QTemple} spisany duktem herodiajskim, zachowanym w 66 kolumnach. Datowany paleograficznie na I wiek przed Chr. lub I w. po Chr. a obecnie według 14C na okres od 97r.przed Chr. do I w. po Chr.

Grotty 2-11 stanowiły tzw. Brzeg Zachodniego, który po zawartym rozejmie okupowany był przez Jordanię.

W 1950 roku Haszymidzkie Królestwo Jordanii zadeklarowało swoją suwerenność w gazie i na zachodnim brzegu. Trwało to, aż do wojny sześciodniowej w 1967 roku kiedy terytorium to zaczęło okupować Izrael. Natomiast uznanie praw Jordanii do brzegu Zachodniego przyjął tylko Wielka Brytania i Pakistan.

Teksty odkryte przez Beduinów w **Nachal Cheder, Nachal Celim, Nachal Miszmar** znajdują się w cząstce **pustyni Judzkiej** a więc należą do państwa Izrael.

Spora część tekstów spisana była w języku hebrajskim pozostała zaś w aramejskim, oraz kilka tekstów pisanych greckimi.

Publikacja zwojów

Siedem zwojów gâ³wnych opublikowali uczeni izraelscy bÂ±d¼ te¿ ameryka±scy.

72 teksty fragmentaryczne DJD1 opublikowano w tomie inicjującym serii DJD.

Ostatecznie w **grocie 1** znaleziono **79** tekstów. Teksty z grot 2-3 i 5-10 opublikowano w **DJD3**. Z groty nr 2- 33 teksty, groty nr 3- 15; z groty nr 5 -25, z groty nr 6 -31 tekstów, z groty nr.7 -19 fragmentów groty nr.8 -5 tekstów fragmentarycznych; z groty nr. 9- 1 fragment papirusowy . z groty nr 10 - 1 ostrakon zawierający dwa listy hebrajskie. W sumie opublikowano **130** tekstów fragmentarycznych pochodzących z grot.

W niezależnych edycjach uczeni holenderscy, izraelscy, amerykańscy opublikowali wiąkszość! spośród tekstów groty 11, teksty z **groty 4** w sumie 98 opublikowano w **DJD5,6,7**.

Raport z roku 1991 wykazał ok. 80 % tekstów z groty 4 czeka na opublikowanie.

Jak Izrael nabył siedem gâ³wnych zwojów znajdujących się początkowo w grocie 1?

W roku 1947 zaraz po odkryciu groty chłopiec **beduiński Muhammed edh- Dhib** przyniósł siedem gâ³wnych zwojów do syryjskiego szewca, także sprzedawcy antyków **Chalila Iskandera Shahina** {znanego pod pseudonimem **Kando**} i mieszkającego w Betlejem.

Kando wraz ze swoim znajomym **Georgiem Isaiaha** {wyznawcy Kościoła syro- jakobickiego} zanieśli cztery { spośród innych zwojów, które otrzymali } do **metropolity Mar Athanasiusa Yeshue Samuela** "superiora monasteru" w Jerozolimie gâ³owy chrześcijan syro-jakobitów. Metropolita kupił te zwoje od Kando za **24 funty**.

W ten sposób **zwój- Księgi Izajasza; - Reguła Zrzeszenia; - Peszer do księgi Habakuka; - Apokryf do księgi Rodzaju** stały się jego własnością. Natomiast pozostałe **trzy zwoje** "Rękopis Księgi Izajasza; - **Zwój Wojny; - Hymny {Psalmy Dziękczynne}** sprzedano profesorowi **Eleazarowi Lipie Sukenikowi** z Uniwersytetu Hebrajskiego w zachodniej części Jerozolimy.

W lutym 1948 roku metropolita przyniósł cztery zwoje do **American School of Oriental Research** {obecnie nosi nazwę **W.F.Albright Institute of Archeological Research**} we wschodniej Jerozolimie. **Jon C. Trever** sfotografował trzy z nich, natomiast **Apokryfu Księgi Rodzaju** nie udało się rozwinąć z powodu uszkodzeń i posklejania.

Tuż po wybuchu wojny żydowsko-arabskiej metropolita zabrał cztery zwoje do Homs na terenie Syrii a potem do Bejrutu. W styczniu 1949 roku przywiózł je do USA, gdzie na kilka lat zostało ono w skrzynce depozytowej banku w Nowym Jorku.

W "Wall Street Journal" 1 czerwca 1954 roku ukazało się ogłoszenie o następującej treści: "Cztery manuskrypty biblijne spośród zwojów znad Morza Martwego, datowane przynajmniej na 200 r. przed Chr. są na sprzedaż, mogą stanowić idealny dar dla instytucji religijnej bądź naukowej ze strony osoby indywidualnej lub grupy Skr.Poczt.206". O tym ogłoszeniu dowiedziało się wicepremier Izraela {syn profesora Sukenika} **Yigael Yadin**, który akurat przebywał tym czasie w USA.

I tak 1 lipca 1954 roku za pośrednictwem **bankiera z Nowego Jorku** kupił cztery rękopisy od metropolity za cenę **250 000 \$**. W dniu 2 lipca rękopisy przyniesiono do Konsulatu izraelskiego następnie przesłano je do Jerozolimy. W ten oto sposób cztery zwoje stały się własnością Jerozolimy, dołączono je do pozostałych

trzech zwojów, które Sukenik nabył od Kando. Znajdują się one w **„Sanktuarium Księgi” w Muzeum Izraela w Jerozolimie.**

Datowanie rękopisów

Posiugiwano się dwoma metodami:

I. Paleograficzna - poprzez badanie porównawcze form starożytnych rękopisów.

Badania te w przeważającym zakresie prowadzili: S.A. Birnbaum, Frank Moore Cross, W.F. Albright, Nahman Avigad, R.S. Hanson, J.T. Milik.

Datowanie określano przed wszystkimi metodami paleograficznymi gdzie tolerancja błędów wynosi +, -, 50 lat.

Manuskrypty uporządkowano według czterech kategorii głównych mianowicie:

archaicznej od roku ok. 250 lub {koniec III w} do 150 lat przed Chr. hasmonejskiej od roku 150 do 30 przed Chr. herodiajskiej od roku 30 przed Chr. Do 70 po Chr. postherodiajskiej lub ornamentальной od 70 do 135 roku po Chr. **II. Metodą radioaktywnego izotopu węgla 14 C.**

Radioaktywny izotop węgla rozpada się w proporcjach, które można dokładnie zmierzyć niezależnie od warunków w jakich się znajduje.

Promienie kosmiczne z przedtrzon zewn. "bombardują" regularnie ziemię zmieniając azot w atmosferze ziemi w 14 C, które reagują z tlenem w powietrzu powoduje powstanie dwutlenku węgla. Równiny czerpią więcej niż węgla z dwutlenku węgla w powietrzu i w wodzie, zwierzęta żywią się roślinami - zatem żyjące istoty absorbują 14 C, z kolei ten wciśnięty promieniuje lecz nie jest już pobierany, w istocie tworzący osad 14 C zaczyna się rozpadać i stopniowo powraca do postaci azotu. Rozpad taki zachodzi w tempie stałym, a jego czas {zw. p. okresem}, w którym pozostała energia promieniotwórczej zanika daje się zmierzyć.

Margines błędów dla tej metody wynosi +/- 200 do +/- 80 lat.

P. okres dla 14 C początkowo obliczano na 5568 lat, potem poprawiono to na 5730 +/- 40 lat, {dokładniej na ten temat: R. Stuckenrath "On the Care and Feeding of Radiocarbon, nature 195, 1962; na temat udoskonalonej metody AMS- Accelerator Mass Spectroscopy- G. Bonani i in. "Radiocarbon Dating of the dead Sea Scrolls, Atiqot 20, 1991}.

Zwój wiązany " Grota 2.

Został opublikowany w 1977 roku przez Y. Yadin w współczesnej edycji hebrajskiej, 3 tomy z dodatkiem Jeruzalem: Exploration Society, Archaeological Institute of the Hebrew University, Shrine of the Book; oraz w wyd. angielskim w roku 1983 pt. The Temple Scroll, Jerusalem.

Z groty 11 i 4 pochodzą także inne fragmenty tego tekstu.

Zwój wiązany zawiera liczne prawa Pięćcioksięgu, przekazując je w sposób rygorystyczny, przede wszystkim wymagania dotyczące czystości kulturowej. Dość szczególnie uważano w tekście sposobowi rekonstrukcji wiązany, stąd też nazwa tego zwoju.

„..zbudowana miała być wewnątrz z trzech koncentrycznych kwadratowych dziedzińców z trzema bramami w każdym murze- każda z bram powinna nosić nazwę innego plemienia Izraela, w zewnętrznych

Â¶cianach miaÅ³y siÅ³a znajdowaÅ³: pomieszczenia dla kapÅ³anÅ³w i lewitÅ³w, na ktÅ³rych przypadaÅ³a kolej peÅ³nienia sÅ³uÅ³by â€•. W omawianym zwoju jest takÅ¼e czÅ³a Â¶ci, ktÅ³ra zawiera Â¶cisÅ³e reguÅ³y odnoszÅ³ce siÅ³a do krÅ³a.

Tak wiÅ³c ZwÅ³j Â¶wiÅ³tytnny skÅ³ada siÅ³a z 4 elementÅ³w:

Â¶rÅ³dÅ³a deuteronomicznego, niezaleznego pisma bazujÅ³cego na KsiÅ³dze PowtÅ³rzonego Prawa. Â¶rÅ³dÅ³a bÅ³dÅ³cego kalendarzem dni Â¶wiÅ³tecznych i ich obchodÅ³w. Midraszu do deuteronomium tzn. interpretacji niektÅ³rych czÅ³a Â¶ci Pwt. Â¶rÅ³dÅ³a Â¶wiÅ³tytnnego podajÅ³cego szczegÅ³y rekonstrukcji Â¶wiÅ³tyni { tekstu pokrewnego z aramejskim opisem Nowego Jeruzalem}.

GÅ³boka analiza tego tekstu zawarta jest w ksiÅ³ce: M.O Wiseâ€™a, A Critical Study of the Temple Scroll from Qumran Cave 11, Studiem In Ancien Oriental Civilization 49; Chicago, IL: Oriental Institute of the Univrsity of Chicago, 1990.

ZwÅ³j Wojny â€• grotÅ³ 1

W roku 1955 opublikowaÅ³ go Sukenik, The Dead Sea Scrolls of the Hebrew University, naleÅ³ do niego fragmentaryczne teksty z grotÅ³ 4 { publ. W DJD7} oraz fragmenty zwoju z grotÅ³ 1.

ZwÅ³j Wojny jest regulaminem wojny czterdziestoletniej jakÅ± czÅ³onkowie zwani â€•Synami Â¶wiatÅ³oÂ¶ciâ€• majÅ± prowadziÅ³ u kresu dni z pomocÅ± Boga i Jego anioÅ³w przeciw wrogom â€•Synom CiemnoÂ¶ciâ€•.

Opis ten przedstawia poszczegÅ³ne formacje wojskowe, wyposaÅ³enie armii, plany bitwy, modlitwy i ekshortacje. MoÅ³na nazwaÅ³ go Vademecum Â¶wiÅ³tej wojny w czasie ostatniego boju.

ZwÅ³j Miedziany.

ZwÅ³j ten opublikowaÅ³ J.T Milik w DJD 3, a w 1960 J.M Allegro, The Treasure of the Copper Scroll; The Opening and Decipherment of the Most Mysterious of the Dead Sea Scrolls; A Unique Inventory of Buried Treasure, Garden City Ny: Doubleday.

Mimo, Å¼e zwÅ³j ten nosi nazwÅ³a **zwoju miedzianego**, tak naprawdÅ³a nim nie jest. Jest bowiem **pÅ³ytÅ± wykonanÅ± z miedzi, ktÅ³rÅ± zrolowano w dwÅ³ch kawaÅ³kach**.

Inskrypcjami wrytymi na pÅ³ycie zajÅ³ siÅ³a niemiecki uczoney Karl Geogr. Kuhn. MiedÅ¼ jednak ulegÅ³a utlenieniu co spowodowaÅ³o, iÅ¼ zrobiÅ³a siÅ³a krucha, nie daÅ³o siÅ³a jej rozwinÅ³. **Postanowiono pociÅ³ jÅ± miÅ³dzy kolumnami przy pomocy piÅ³y do rozszczepiania stalÅ³wek**.

Gdy jÅ± otworzono, ukazaÅ³o siÅ³a na niej 12 kolumn tekstu, ktÅ³ry stanowiÅ³ listÅ³ 64 miejsc, gdzie zakopano skarby.

PodrÅ³cznik Dyscypliny â€• ReguÅ³a Zrzeszenia - Serek hayyachad

Po raz pierwszy **wydobyty zostaÅ³ z grotÅ³ 1**, natomiast w grocie nrÅ³ 4 **odkryto: 12 jego fragmentarycznych kopii**, w grocie 5 -1 fragment tegoÅ¼ dokumentu.

PierwszÅ± osobÅ±, ktÅ³ra opublikowaÅ³a tekst reguÅ³y byÅ³ Millar Burrows "he Dead Sea Scrolls of ST.Markâ€™s Monastery", Volume II, Facicle 2: Plater and transcription of the Discipline, New Haven, Å³ CT American Schools of Oriental Research, 1951.

ReguÅ³a Dyscypliny posiada wstÅ³p, w ktÅ³rym informuje o zadaniach i celu wstÅ³lnoty. 1,1-15;

W dalszej części opisuje **rytuał wejścia do przymierza** **współnoty 1,16-3,12**; oraz jej dogmaty tzn. **Doktryna** dwóch duchów: **Prawdy i Niegodziwości**. 3,13-4,25;; następnie opisane są zasady życia członków **współnoty 5,1- 6,23**; potem następuje **Kodeks Karny** **współnoty 6,24- 7,25**; Opis **wzorcowej współnoty pierwotnej** 8,1-9,26; oraz tekst **Hymnu**, w którym to zrzeczenie wielbi Boga 10,1-11,22;

W grocie 1 odnaleziono dwa zakończenia tego podręcznika:

1. Reguła Całego Zgromadzenia-Mesjańska Reguła Zgromadzenia. Składa się on z 2 kolumn przepisów dotyczących: reguły dla zgromadzenia na koniec czasów ustalenia, które dotyczą nowo przybyłych przepisy dotyczące specjalnych przypadków { starców, umysłowo chorych, kapłanów} przepisy dla zastępców i członków **współnoty** w różnych wieku

porządek mesjańskiego zgromadzenia i uczy

2. Zbiór Bógosławieństw obejmujący:

bógosławieństwo dla najwyższego kapłana { prawdopodobnie Mesjasza} bógosławieństwo dla bojówczych sił Boga bógosławieństwo dla księcia zgromadzenia bógosławieństwo dla kapłanów **Apokryf księgi Rodzaju. Grota 1.**

Człowiek tego Apokryfu opublikowali N. Avigad i Y.Yadin w "A genesis Apocryphon: A Scroll, from the Wilderness of Judea", Descriptions and Contents of the Scroll, Facsimiles, Transcription and Translation of Columns II, XIX-XXII { Jerusalem: Magnes Press of the Hebrew University and Heikhal hasefer 1956}.

Apokryf ten jest formą literatury parabiblijnej opowiadającej po aramejsku historią z Księgi Rodzaju, którą przy tym urozmaicono i dodano szczegóły, relacjonujące dzieje od Noego do Abrahama.

Dokument Damasceński

Starożytny tytuł dokumentu pozostaje nieznany, powszechnie jednak nazywany jest **DD lub CD- Cairo Damascus lub Dokumentem Sadokitów**.

Jest to zbiór dwóch dokumentów odkrytych przez Salomona Schechtera w roku 1896 w **genizie synagogi Ezdrasza w starym Kairze**. Solomon opublikował je jako pierwszy tom Documents of Jewish Sectaries [dwa tomy : Cambridge. Uk:Univrsity Press, 1910; wznowiono ze wstępem J.A. Fitzmyera, New York, Ktav, 1970}.

Tom pierwszy obecnie jest w posiadaniu Biblioteki Uniwersytetu w Cambridge, zawiera on fragmenty dzieła Sadokitów, wydane z hebrajskich manuskryptów kolekcji genizy kairskiej.

Tom drugi obejmuje **Fragmenty Księgi Przykazań Ananasa**

Tekst ten odkryty w Kairze jednak stanowi późniejsza kopia tekstu, którego fragmenty odnaleziono w Qumran w grocie nr 4.

Tekst DD dzieli się na dwie główne części :

Ekshortacja, która zawiera rozważania nad: historią Izraela, medytacje nad przeznaczeniem sprawiedliwych i niegodziwych, opis trzech postaci Beliala, przedstawienie losów tych, którzy pozostają wierni przymierzu i tych którzy odstąpili od niego Konstytucje Nowego Przymierza, wewnętrzne przepisy zgromadzenia, Kodeks Karny.

Zwój Psalmów. Grota nr 2.

W roku 1956 odkupiono go od Beduinów { za ok.48000 funtów. Do roku 1961 był w posiadaniu Palestyńskiego

Muzeum Archeologicznego. Nstapnie udao si American School of Oriental Research zastrzec w rzdzie Jordani prawa do publikacji tego tekstu. W roku 1965 James Sanders opublikowa go pod nazw The Psalms Scroll of Qumran Cave 11, DJD4, Oxford: Clarendon a w roku 1967 Sanders wyda inna ksiak z tego tematu : The Dead Sea Psalms Scroll, Ithaka, Cornel University.

Zwaj ten zawiera du ilo psalmw kanonicznych i niekanonicznych.

PS.101,1-8; 102. 18-19; 103,1; 109,21-31; 105,25-45; 146,9- 10; 148,1-12; 121,1-8; 122,1-9; 123,1-2; 124,7-8; 125,1-5; 126,1-6; 127,1; 128,4-6; 129,1-8; 130,1-8; 131,1-8; 132,8-18; 119,1-6.15-28.37-49.59-73.82-96.105-20.128-42.150-64.171-76; 135,1-9.17-21; 136,1-16.26b; 118,1.15.16..8.9.29; 145,1-7.13-21; PS syryjski II; niebiblijna proba o wyzwolenie; PS.139,8-14; 137,1.9; 138,1-8; Syr.51,13-20b.30; niebiblijna pochwa Syjonu { Apostrofa do Syjonu}; Ps.93,1-3; 141,5-10; 133,1-3; 144,1-7.15; PS. Syryjski III; PS.142,4-8; 143,1-8; 149,7-9; 150,1-6; niebiblijny Hymn na czestwrcy; 2Sm23,7; niebiblijny tekst wymieniajcy kompozycje Dawida; Ps.140,1-5; 134,1-3; 151A

Tekst psalmw pisany jest duktem pno-herodia skim i datuje sia go na ok. I w po Chr.

Wan rola tutaj odgrywa dodatek kompozycji Dawida, mwi on miadzy innymi o tym, ze uoy on 3600 psalmw do piepiewania przed oartarem nad nieustann codzienn ofiar caopaln { Tamid} na wszystkie dni roku, dla ofiary sobt {qorban} 52 piepni, dla ofiary pocztkw miesca- nowiu- dni witecznych- Dnia Pojednania - 30 piepni.

Wszystkich piepni, ktore wypowiedzia byo 446, piepni do grania przeciw demonom- cztery, wszystkich byo 4050. Wiadomo, ia Salomon uoy 3 000 przysw a liczba jego piepni wynosi 1500, znaczy to, e wedug tego tekstu Dawid przewysza Salomona pod wzladem piepni i hymnw.

Murabbaat, Nachal,Cheder, Celin, Miszmar.

Na terenie dawnej fortecy i pacu Herodw w Masadzie znaleziono liczne fragmentaryczne teksty spisane przez skrybw w kopiujcych teksty w Qumran..

Zaliczy do nich moa: fragmenty ksiagi Rodzaju; ksiagi Kapasaskiej; Powtrzonego Prawa; Ezechiela; Psalmw oraz kopia Ksiagi Syracha opublikowana przez Y Yadina "The ben Sira Scroll from Masada: With Introduction, Emendations and Commentary " {Jeruzalem: Izrael Exploration Socjety, 1965}.

Odnalezione teksty s dokumentami prawniczymi, opisami powstania Bar Kochby oraz hebrajskiego tekstu dotyczcego prorokw mniejszych.

Hymny

Opublikowa je Sukenik w DSSHU.

Tekst ten jest czym w rodzaju modlitewnika wspInoty z Qumran. Spisany zosta pismem herodia skim, zawiera 18 kolumn oraz 66 fragmentw. Co utworzyo 25 hymnw.

Nawizuj one do przyy zrezygnowanego nauczyciela Sprawiedliwoci a take do jego dowiadcz, skadaj uwielbienie te dla Boga.

Targum Hioba z grotty 2.

Zosta opublikowany przez J.P.M van der Ploega i A.S.vander Woudea w roku 1971, Le targumde Jobde la grotte xi de Qumran " ,Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen; leiden:Brill.

Targum Hioba jest spisany duktem herodia skim i pochodzi z ok. z drugiej poowy I w. przed Chr.

Targum czyli aramejskie tłumaczenie około jednej szóstej księgi Hioba, od 17,14 do 42,11 oraz 37,10-42,11.

Pisanie Targumu było zakazane w pismach rabinicznych późniejszej daty {mJadaim 4,5; bSzabbat 11 5a}, jest doskonałym dowodem na to, że pisanie targumu istniało w czasach przedchrześcijańskich. Targum ten jest prawie doskonałym odtworzeniem Księgi Hioba i różni się od późniejszego targumu Hioba.

Peszarim {zn. komentarz, wyjaśnienie}

Forma literacka peszeru cytuje teksty Starego Testamentu werseł po wersecie komentuje je przez aktualizację słów proroka. Jest to typ utworu sekciarskiego, który nie mógł upowszechnić się w żydowskich kręgach poza wspólnotę. Komentarz w peszarim był układany w przekonaniu, że to co wypowiedział prorok jest słuszne. Forma takiego zapisu nie była znana przed odkryciem tekstów z Qumran, dlatego różni się ona od rabinicznych pism Miszny; Talmudu i rabinicznych midrasz.

Publikacja ich nastąpiła w 1979 roku, Z.P. Organ, Pesharin: Qumran Interpretations of Biblical Books, CBQMS 8; Washington, DC: Catholic Biblical Association.

Tytuł Syn Człowieczy w tekstach z Qumran.

W tekstach z Qumran występuje zwrot „Syn Człowieczy”, lecz w żadnym z przypadków nie stanowi on tytułu, jaki zawarty jest w Nowym Testamencie, w którym to osobliwe wyrażenie greckie „ho hios tou anthropou” powinno być tłumaczone następująco: „(ten) syn (tego) człowieka” {the son of the man} bądź „(ten) syn człowieka” {the man’s son}. Forma arthrous z determinacją językową, ma miejsce bardzo często w synoptycznej tradycji, np. Mk 2,10; Mt 9,6; Łk 5,24; Mk 2,28.

Natomiast forma anarthrous bez rodzajnika: hios anthropou jest zastosowana np. w Ap. 1,13; 14,14 [w stosunku do Dn 7,13]; Hbr 2,6 { w cyt. z Ps. 8,5}; Zwrot w tej formie można uznać za semityzm, który odtwarza hebrajskie ben adam lub aramejskie bar enasz. W pierwszym przypadku hebrajskie ben adam pojawia się 93 razy w księdze Ezechiela jako forma adresu w quasi wołaniu np. 2,1,3; i znaczy mniej więcej „O mój miłośny istocie”

W drugim przypadku mamy do czynienia z formą ben enasz np. w Ps 144,3, a w Regule Zrzeszenia 11,20 nad linią dodano rodzajnik: ben ha adam

Zwrotu tego użyto także w aramejskiej inskrypcji pochodzącej z ok. VIII wieku - Sefire 3,16-17 oraz w Dn. 7,13; które w ogólnym sensie posiada znaczenie „istota ludzka”; Rękopisy qumrańskie zawierają również wnieśli bar enasz w przeobrażeniu z hebrajskiego na aramejskie znaczy „człowiek, istota ludzka” {Rdz 13,16; Hi 38,5};

W Palestynie przed i po Chr. Zwrot „Syn Człowieczy” był używany zarówno w znaczeniu ogólnym „istota ludzka” i nieokreślonym jako „ktoś”

.Zatem Nowotestamentowy sens tego zwrotu jako tytułowy nie miał odzwierciedlenia przed Chr. Co znaczyło by że teoria głosząca, iż Jezus Chrystus używa w ewangeliach tego zwrotu jako tytułu dla jakiejś oczekiwanej postaci innej niż On sam.

Å Zebrała i opracowała na podstawie 1/4 rde {bibliografia poniżej}.

Zbiórów w prasnych i 1/4 rde internetowych [zdj.] Jessica.

Å© Magdalena Struska de Merowing

Powyższy tekst jest tekstem autorskim.

Kopiowanie, rozpowszechnianie tylko za zgodą autora tekstu.

Wybór bibliografii: Abecassis E. *Qumran* wyd Albatros Warszawa 2006. Abecassis E. *Skarb i wiatynia* wyd Albatros Warszawa 2005. Vanderkam, James.C. *The Dead Sea Scrolls Today* 1994; polskie wydanie: *Manuskrypty znad Morza martwego* przekład R.Gromadzka- Warszawa wyd Cyklady 1996.- relacja o stanie badań z roku 1994. Vermes, G. *The Dead Sea Scrolls In English : Third Edition* Londyn, Penguin Group , 1987.- zawiera rzetelne przekłady wiąkszości zwojów . poprawione wydanie z roku 1995, zawiera dodatkowo 30 tekstów oraz Zwoju Miedzianego. Zdun P. *Pięćni ofiary Szabatowej z uran i Masady* Kraków Enigmat Press, 1996.- przekład i tekst mający znaczenie do poznania angelologii i mistyki żydowskiej za czasów przedchrześcijańskich. Garcia Martinez, Florentino *The Dead Sea Scrolls Translated : the Qumran Texts In English*, Leiden Brill, 1996.- wyd.2 uzupełnione; Kompletny przekład zwojów na język angielski. Wyd. pierwsze hiszpańskie Madryt : Trotta 1992. Warszawa. PAX. *Dziesięć lat odkrycia na Pustyni Judzkiej*. Muchowski Machowski. *Żrątkopisy znad morza martwego* Kraków The Enigmat Press 1996.- pierwszy polski kompletny przekład zwojów. Laperrousaz, E.-M. *Qumran: L'Établissement essenien des bords de la Mer Morte: Histoire et archeologie du site*, Paris Picard 1976.- niezależne studium wykopalisk w Chirbet napisane przez archeologa. Lohse, E. *Die Texte aus Qumran: Hebraisch und Deutsch* . wyd.2. München: Kosel; Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1971. - wokalizowana edycja tekstów hebrajskich z dobrym przekładem niemieckim. Kapera.Z.J. *Półwiecze sporu o zwoje znad Morza Martwego* Kraków The Enigma Press 1996. - udokumentowana historia publikacji rękopisów tzw. Trzeciej bitwy o zwoje. Fitzmyer .J.A. *The Dead Sea Scrolls: Major Publications and Tools for Study* Atlanta , GA Scholars 1990.- przewodnik bibliograficzny po problemach qumrantologii. Allegro Jon Marko, *The dead Sea Scrolls : A Reappraisal* ; wyd.2 poprawione Londyn 1964.- informacje dotyczące zawartości zwojów. Joseph. A. Fitzmyer S.J.. Paulist Press, New York Mahwah 1992, wyd polskie Enigma Press Kraków *101 pytań o Qumran*.